

sa men sterk

magazine voor relaties en partners van XONAR
zomer 2017

Een nieuwe start
maken in **Frankrijk**

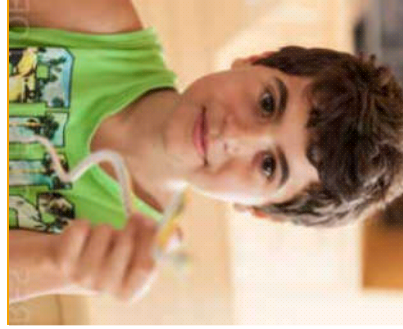
—
Innovatie leidt tot
kostenbesparing

—
Pleegzorg in
crisissituaties

—
Hulp bij **autisme**

Hans Spigt:
Het is belang-
rijk dat de hulp
dichtbij is.

Prangende vragen
Hans Spigt,
voorzitter Jeugdzorg
Nederland. **4**

Innovatie
**Combinatie van
hulpvormen leidt tot
meerwaarde. 10**

Concept, redactie, ontwerp
Zuiderlicht i.s.m. XONAR

Fotografie
Philip Driessen, Kato Tan (coverfoto)

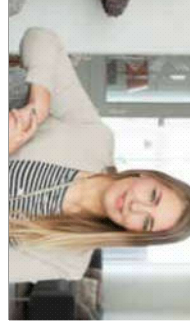
Drukker
Schrijen-Lippertz

Hoofdkantoor XONAR
Randwycksingel 35, 6229 EG Maastricht
Telefoon 043 - 604 55 55

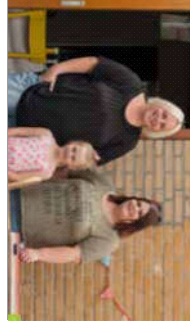

Complexe problemen
**Aan jezelf
werken op een
Franse boerderij. 7**

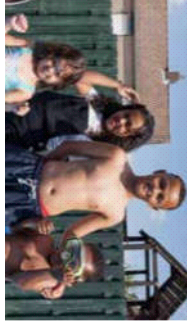
Feiten en Cijfers
**Pleegzorg: Nederland
versus XONAR 14**

Sterker
**Hoe Wieneke leerde
wat een 'normaal' leven
is. 20**

Acute zaak
**Ervaren crisispleeg-
ouders Kim en Joyce. 16**

Nieuw thuis
**Mila en haar vier
kinderen wennen aan
Heerlen. 22**

Know how
**Wat is autisme,
en welke begeleiding
is er? 19**

Mooi werk
**Humor is erg
belangrijk als ijsbreker. 24**

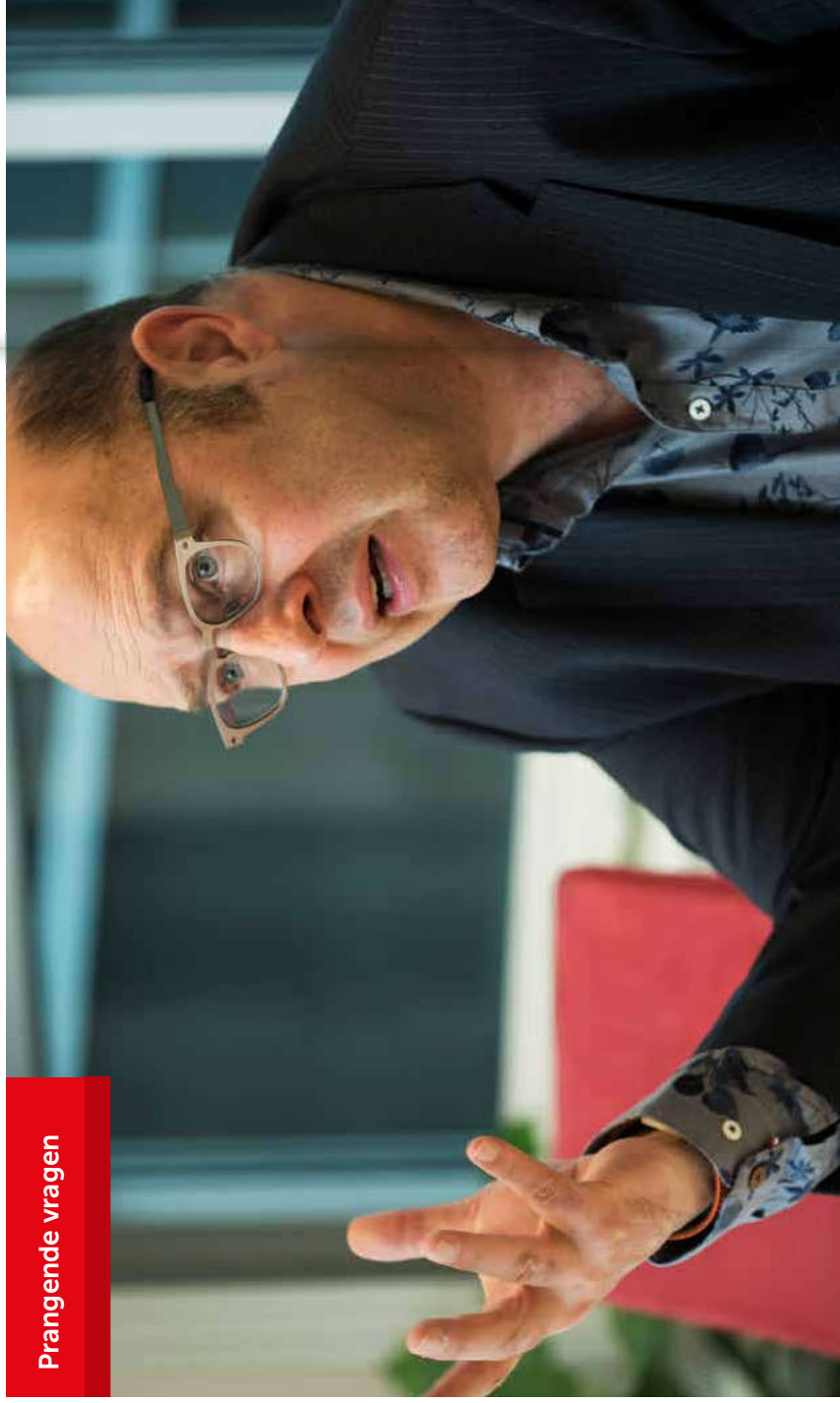
De kracht van jeugdigen en gezinnen

Voor u ligt alweer het derde nummer van Samen Sterk. Ook in dit nummer treft u verhalen aan die zijn gegrepen uit de dagelijkse praktijk van XONAR. Zoals u weet, biedt XONAR hulp bij ernstige opvoed- en opgroeioproblemen aan gezinnen in Limburg. Daarnaast bieden we opvang en hulp aan vrouwen die in moeilijkheden verkeren en aan alleenstaande minderjarige vreemdelingen.

Steeds weer ben ik onder de indruk van de situaties die wij in onze praktijk tegenkomen. Schrijnende situaties waarin ook vaak de veiligheid van kinderen en jongeren in het gedrang is. Het creëren van ontwikkelkansen en veiligheid voor het kind, de jongere of (jong) volwassene staan voor XONAR dan ook voorop. Maar evenzeer ben ik onder de indruk van de kracht waarmee jeugdigen en hun gezinnen weer vorm weten te geven aan hun leven. De verhalen in dit nummer van Samen Sterk zijn daar mooie voorbeelden van.

Ik wil graag mijn dank uitspreken aan de cliënten, oud-clianten en hun familie en betrokkenen die in dit nummer van Samen Sterk hun verhaal met ons delen.

Anja Pijs
Raad van Bestuur XONAR

10 vragen aan

Hans Spigt,

Voorzitter Jeugdzorg Nederland sinds 2016 en ex-wethouder in Dordrecht en Utrecht met o.a. portefeuille Jeugd.

3 /

Hoe zien de cijfers eruit in Nederland, en in Limburg?

Zo'n 388.000 kinderen en ouders hebben hulp nodig bij opvoeden en opgroeien.

Dat aandeel is verhoudingsgewijs het grootste in de vier grote steden, Limburg en de grensstreken. We zien de cijfers nog steeds toenemen. Afgelopen jaar weer met 6,8%. Dat betekent overigens niet altijd dat meer kinderen of ouders problemen hebben; de stijging kan ook komen omdat via de wijkteams jeugdhulp beter toegankelijk is geworden.

4 /

Een stijgende vraag zorgt voor stijgende kosten ... hoe ziet de ideale aanpak eruit?

We moeten terug naar het goede gesprek in het belang van het kind. Het is belangrijk dat de hulp dicht bij huis, en dus ook bij school, georganiseerd wordt. Daar waar het kind is: in de wijken, buurten en sportverenigingen, dat is hun leefwereld. Maar de jeugdzorg blijkt voor veel gemeenten, die sinds de decentralisatie in

2015 verantwoordelijk zijn, nog een uitdaging. Snel schakelende wijkteams dienen spin in het web te zijn en intensief samen te werken met scholen, corporaties en hulporganisaties. Onderwijzers en leraren hebben daarin een cruciale rol; zij merken de effecten van gedrag van de jeugd en hun omgeving. Alleen komen ze vaak tijd tekort om er voldoende aandacht aan te geven. Wat dat betreft ligt er nog een opgave voor financiering van jeugdzorg in het onderwijs.

5 /

Is er ook een rol voor de huisarts?

Een heel belangrijke. Een groot deel van de doorverwijzingen loopt via huisartsen. Die hebben wel de neiging om in de verticale lijn, naar de gespecialiseerde zorg door te verwijzen. We zien dat in landelijke cijfers: Huisartsen zouden vaker horizontaal moeten doorverwijzen, naar de wijkteams.

Problemen kunnen namelijk ook van sociale of orthopedagogisch aard zijn. De relatie tussen huisartsen, wijkteams en partijen als XONAR mag steviger.

6 /

Jeugdzorg op school?

We moeten zijn waar de kinderen zijn en dus dicht bij het onderwijs komen. We weten dat een 'jeugdzorgjuf' werkt.

Iemand van jeugdzorg die met vaste regelmaat in de klas aanwezig is. Zorg moet een vanzelfsprekendheid zijn voor kinderen die het nodig hebben. Er zijn al goede en effectieve voorbeelden van jeugdhulp op school. Ook in Limburg, in Brunssum, Sittard, Maastricht en Heerlen. XONAR was daar ook bij betrokken.

Gemeenten moeten dit soort 'innovaties' toejuichen. Daardoor kan een andere wereld ontstaan waarbij je problemen – aan de voorkant, zonder drempels – al weg kunt nemen voor kinderen.

7 /

Een rol dus voor school, huisarts, wijkteams ... wat is er verder nodig?

Investeren in goede jeugdzorgmedewerkers is investeren in de toekomst. Het zijn tenslotte de mensen die het werk moeten doen. Ervaring, continuïteit, kwaliteit en vakontwikkeling zijn heel belangrijk. Intervisie en supervisie kosten tijd en ook deze uren moeten gewoon betaald worden. Het is een mooi vak. Daarom is investeren nodig, zeker in Limburg waar de hulpvraag toeneemt en de arbeidsmarkt krimpt.

8 /

Hoe kijkt u tegen het aanbestedingsbeleid aan?

Wie aanbesteedt moet goed weten wat de verschillende zorgaanbieders kunnen leveren. Hbo'ers of mbo'ers ... wat vraag je? Dan zijn er ook enorme verschillen tussen wat zzp'ers en een grotere zorgorganisatie kunnen bieden. >

1 /

Wat doet Jeugdzorg Nederland?

Jeugdzorg Nederland is dé branchevereniging voor organisaties in jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Wij behartigen de belangen van zo'n 80 organisaties en maken ons sterk voor goede jeugdzorg. Dat doen we bij overheden en partner-organisaties. We voeren publieke discussies en haken in op vragen die leven in de samenleving over (de zorg voor) de jeugd. We dragen bij aan professionalisering van jeugdzorgwerkers en werken samen met alle instanties in de sector om de zorg voor de jeugd in Nederland (nog) effectiever te maken.

2 /

Waarom is jeugdzorg zo belangrijk volgens u?

Kinderen moeten veilig kunnen opgroeien. Dat is hun recht. Kinderen kunnen er niets aan doen als ze in een situatie terecht komen waar die veiligheid ontbreekt. Als we in staat zijn om kinderen tijdig van bijvliegende schade te redden, dan investeren we niet alleen in een betere toekomst voor dat kind, maar ook voor zijn/haar omgeving. Daar waar jeugd niet zelf kan spreken dragen wij de bijzondere verantwoordelijkheid om dat voor hen te doen. In 90% van de gevallen zorgen de ouders daarvoor. Maar voor de resterende 10% zijn wij er.

< Prijs mag nooit doorslaggevend zijn. Aanbesteden is een manier om een goede selectie uit het aanbod te kunnen maken. Daarom moet je exact weten wat je vraagt. Duidelijke criteria zoals 24/7 beschikbaarheid en garanties over continuïteit van zorg betekenen dat een betere selectie te maken is. Met de juiste vragen en criteria scheid je het kaf van het koren.

9 /

Hoe voorkomen we dat het fout gaat?

Gemeenten en jeugdzorgaanbieders moeten vroegtijdig met elkaar in gesprek gaan en dit vooral blijven om verschillen van inzicht over te leveren of geleverde zorg te bespreken en zo onnodige bureaucratie te voorkomen. Passend bij je visie moet je weten wat je vraagt en welke eisen je daaraan verbindt. Je moet tijd steken in een goede opdrachtformulering. Dat is een proces dat niet onderschat mag worden. Voor gesprekken met zorgprofessionals zijn daarbij aan te raden. Want een goed voorbereide,

helder geformuleerde vraag leidt tot een passende antwoord. Daarom is het ook zo belangrijk dat gemeenten regionaal samenwerken. Dat daar nog een uitdaging ligt voor zorginkopers werd duidelijk uit grootschalig onderzoek* dat Q-Consult Zorg deed. Handig is de zorginkoop-checklist die daaruit voortvloeide.

een aangeboren stoornis gedrag vertonen waardoor het hele gezin ontregeld wordt. Hulp bij opvoeden en goede zorg voor jeugd hoort bij ons leven, en moet geen taboe zijn. Makkelijk, bereikbaar, deskundig en toegankelijk. x

* Het onderzoek van Q-Consult Zorg kunt u vinden op www.jeugdzorgnederland.nl

10 /

Wat hoopt u te bereiken?

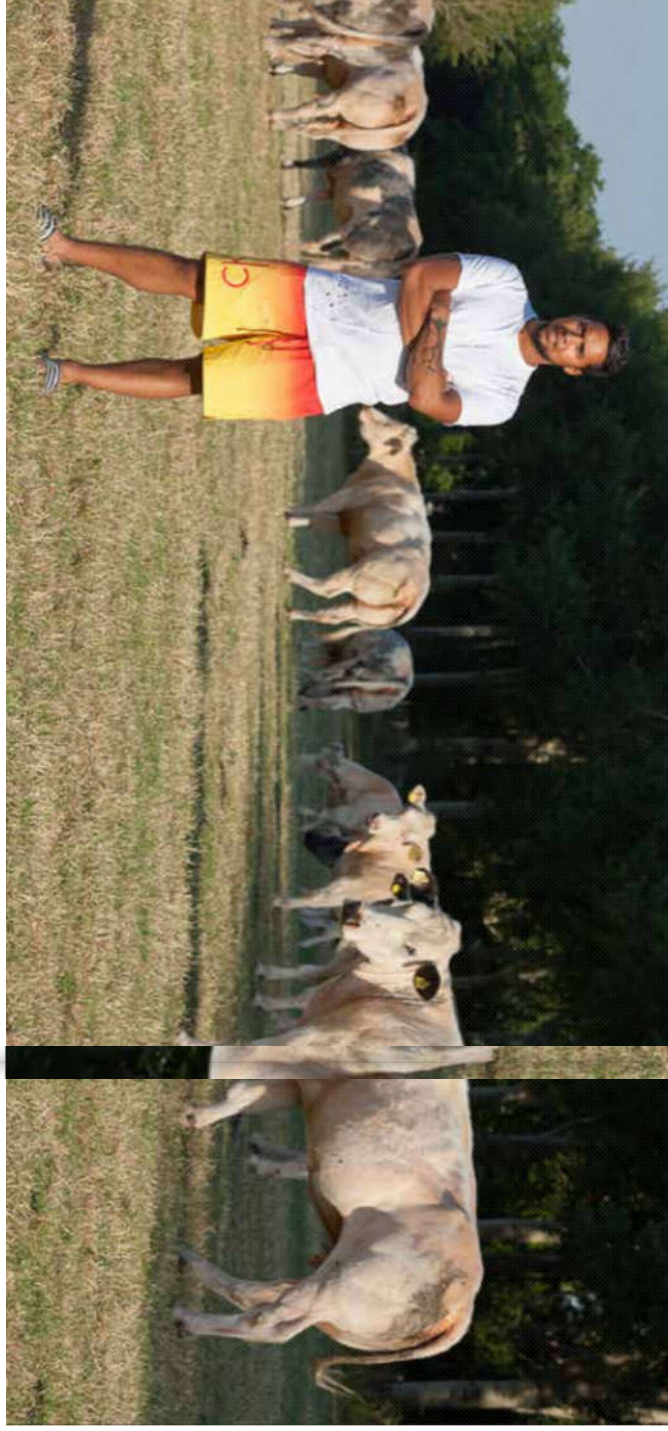
Kinderen en hun ouders of verzorgers zullen moeten ervaren dat het gewoon fijn kan zijn om jeugdzorg in de buurt te hebben. Jeugdzorg is nu vooral zichtbaar als er iets aan de hand is of als conflicten uit de hand zijn gelopen. We willen af van de gedachte 'je bent je kind kwijt als jeugdzorg voor de deur staat'. Jeugdzorg is veel meer dan alleen de uithuisplaatsing of de jeugdreclassering. Er zijn verschillende gradaties in zorg voor jeugd. We zijn er ook voor kinderen met een zieke moeder thuis en die daar niet over kunnen praten of voor kinderen die door

Complexe problemen

"Ik heb mezelf opnieuw moeten uitvinden."

Een nieuwe start maken in Frankrijk

De 19-jarige Davy nam vorig jaar deel aan het Project Ervarend Leren (PEL) van XONAR. Via PEL is hij 5 maanden gaan wonen en meedraaien in een boerengezin in Frankrijk om letterlijk afstand te nemen en een nieuwe start te maken.

“Het gaat goed met mij. Ik weet nu waar mijn prioriteiten liggen.”

Kans om jezelf te verbeteren

Davidy: “Met school en werk was het misgelopen. Ik had geen rust in mijn hoofd en kon ook maar moeilijk mijn grenzen bewaken. Ik was stukgelopen. XONAR wees me op het project PEL. Mijn eerste reactie: “Dat ga ik echt niet doen!”. Maar door er met familie en met XONAR over te praten, ben ik anders gaan kijken. Het is geen straf maar een kans om jezelf te verbeteren. Uiteindelijk heb ik toch de motivatie uit mezelf weten te halen.”

Werken aan persoonlijke doelen

Davidy kwam de eerste twee weken in Frankrijk terecht bij een tijdelijk gezin. “Daar vond ik het niet prettig. Het tweede gezin beviel wel goed. Ik besefte dat ik met dwarsliggen alleen maar mezelf zou hebben. Ik stelde me open op. Daardoor stelden de boer en zijn vrouw zich open voor mij. Ik voelde me gewaardeerd.”

Nazorg is belangrijk

Het project PEL kent twee fasen: 5 maanden in Frankrijk en 5 maanden nazorg bij terugkeer in Nederland. Lillian Kamphues, medewerker PEL bij XONAR: “De periode van 5 maanden is bewust gekozen. Dit is de tijd die nodig is om los te komen van beïnvloeding van buitenaf, om nieuw gedrag eigen te maken en te leren om de juiste keuzes te maken. In de eigen omgeving is dat niet zomaar te veranderen. De jongere leert in Frankrijk vrouwen in zichzelf op te bouwen en werkt onder begeleiding van een hulpverlener aan zijn doelen. De transfer naar Nederland is spannend en het moeilijkste stuk. Dan moet het geleerde in de praktijk worden gebracht in de omgeving waarin je beïnvloedbaar bent. Nazorg is belangrijk om de resultaten te bestendigen.”

Ik weet wat goed voor me is

Davidy is inmiddels ruim een half jaar terug in Nederland. Hij heeft de nazorg afgesloten. Bij Leeuwenborgh volgt hij de opleiding Maatschappelijke zorg. Hij loopt stage en heeft een baantje. Davidy: “Het gaat goed met mij. Ik weet nu waar mijn prioriteiten liggen. School is belangrijk. Straks wil ik gaan werken met kinderen met een beperking. In mijn vrije tijd doe ik leuke dingen met mijn vriendin of ik onderneem wat met vrienden. Gewoon leven ... zoals ik het fijn vind!” ✕

Project Ervarend Leren

Het project Ervarend Leren richt zich op jongeren van 16 tot 23 jaar die dreigen vast te lopen of vastgelopen zijn en weer grip op hun leven willen krijgen. Soms is het nodig om letterlijk afstand te nemen van de vertrouwde omgeving om te werken aan gedragsverandering.

In Frankrijk werken de jongeren aan hun doelen, zoals het vergroten van hun zelfvertrouwen, het accepteren van gezag en het leren omgaan met grenzen. Doel is om terug thuis het nieuwe gedrag in de praktijk te brengen en vast te houden. Binnen het Project Ervarend Leren werkt XONAR samen met de organisatie Clé de Volûte, een door de Nederlandse en Franse overheid erkende organisatie.

Dagbehandeling Xtra is een combinatie van dagbehandeling en ambulante begeleiding. Deze maatwerkmix is soms nodig om op de lange termijn een verschil te maken. Het levert duurzamere resultaten op en er is minder lang dagbehandeling nodig. Daarnaast verkleint het de kans op uithuisplaatsing. Ook voor Ronald en Helen Bartels en hun zoon Reginald (10) blijkt Dagbehandeling Xtra een uitkomst.

Maatwerk door combinatie van hulpvormen

Innoveren is vernieuwen.

Dat hoeft niet altijd heel spannend en super nieuw te zijn. Soms is het gewoon een kwestie van diensten op een andere manier dan gebruikelijk inzetten. Zoals Dagbehandeling Xtra. De naam zegt het al. En dan blijkt dat je er topresultaten mee kunt boeken. Een snelle optelsom laat ook nog eens zien dat je er kosten mee bespaart. Zeker op de lange termijn.

Het begon allemaal toen Reginald nog een peuter was. Er waren vage klachten waar niemand de vinger op kon leggen. Zo gaf hij 's nachts vaak over. Op latere leeftijd kwamen daar woede-uitbarstingen bij. Stukje bij beetje ging het van kwaad tot erger. Via de huisarts en een kinderarts van Maastricht UMC+ kwam het gezin uiteindelijk terecht bij een GGZ-instelling. Na onderzoeken bleek dat Reginald moeite heeft met het verwerken van gevoelens en frustraties. Met die diagnose verwees de GGZ-instelling hem in juni 2016 door naar XONAR.

Zichtbare vooruitgang

XONAR stippelde een traject uit om Reginald te helpen zijn sociale en emotionele vaardigheden te verbeteren. "Ze luisterden naar ons, noteerden alles en legden vervolgens heel duidelijk uit waar we aan gingen werken", zegt Ronald. Reginald ging twee middagen in de week na school naar XONAR. Hij volgde er onder andere Adventure Training, Rots en Water Training en Weerbaarheidstraining. Hij leerde beter om te gaan met zijn boosheid. Vader Ronald ziet vooruitgang:

"Tijdens het voetballen raakte hij regelmatig gefrustreerd. Dat uitte zich onder andere in scheldpartijen op het veld. Die uitbarstingen komen nu minder voor."

Er werd niet alleen ondersteuning op locatie geboden, maar ook aan huis. Bijvoorbeeld om de ochtendroutine beter te laten verlopen. Opstaan en klaarmaken voor school was elke dag weer een strijd. XONAR observeerde, gaf tips en betrok Reginald bij de nieuwe aanpak. Het gaat nu veel soepeler, zodat de dag meestal in harmonie kan beginnen.

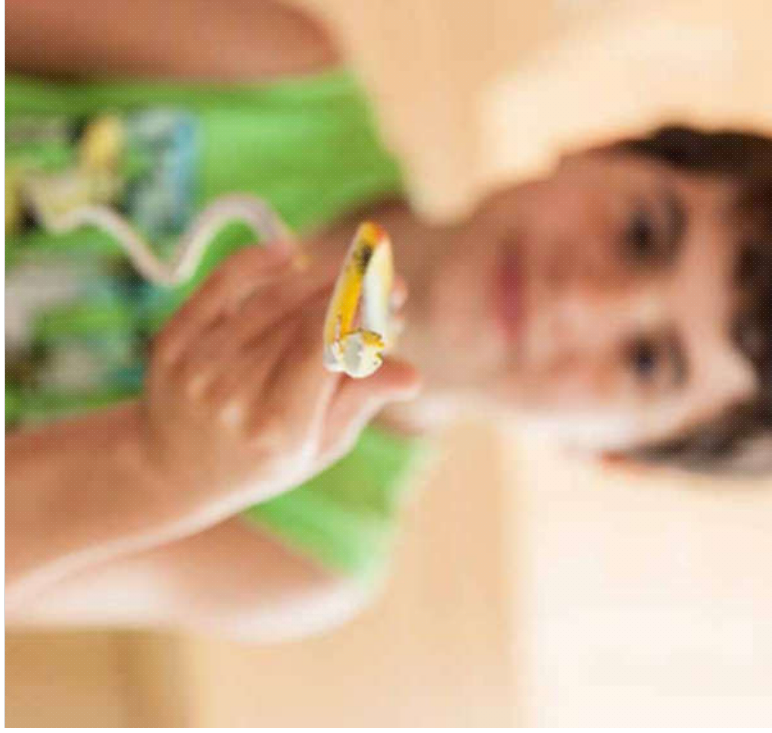
Gezinsadventuretherapie

Het hele gezin maakt echter onderdeel uit van de oplossing. Reginald wil altijd gelijk krijgen en gaat overal tegenin. Daarnaast vat hij dingen vaak net even anders op dan andere mensen. De manier waarop zijn ouders met hem omgaan en communiceren is cruciaal. Daarom volgen ze sinds enkele maanden ook gezinsadventuretherapie. "Eigenlijk is het spelenderwijs leren", vertelt Ronald. "We doen allemaal leuke activiteiten, zoals samen een droomhuis bouwen van LEGO. De begeleider observeert, en na het >

Reginald met zijn totemdier, dat symbool staat voor de vaardigheden waar hij op dit moment aan werkt.

Wijsheid

Alleen sneller, samen komdjer verder

< eten is er een evaluatiemoment. In het begin werkten we niet goed samen, maar inmiddels hebben we er veel plezier in. Dat is zelfs de leiding opgevallen."

"En we leren niet alleen van hen, maar ook van de andere ouders in de groep," vult Helen aan. "We helpen elkaar. Met tips, maar ook door elkaars kinderen aan te spreken op gedrag. Het doet goed om te weten dat we niet de enigen zijn."

De relatie tussen Reginald en Helen vormt een belangrijk knelpunt. Daarom schenkt XONAR daar extra aandacht aan. Door de twee bijvoorbeeld samen oefeningen te laten doen. "Soms weet ik het echt even niet meer. Gelukkig leert XONAR mij kleine, eenvoudige dingen die ik makkelijk kan toepassen. Dingen waar je zelf op zo'n moment gewoon even niet op komt."

Eyeopener

Ronald stond in eerste instantie niet helemaal achter het traject. Inmiddels heeft hij zijn mening bijgesteld vertelt hij:

"Het heeft mij de ogen geopend. Soms heb je gewoon wat extra hulp nodig, daar hoef je je echt niet voor te schamen. En ja, het vraagt veel van onze energie, maar we krijgen er ook heel veel voor terug."

Dat hij van mening veranderde heeft volgens Ronald veel te maken met het team van XONAR: "Chapeau voor de medewerkers van XONAR. Zij hebben ons echt goed geholpen. En dat doen ze nog steeds. Ze organiseren leerzame dingen voor de kinderen en zijn zeer behulpzaam. Wij zijn dik tevreden." x

"Soms weet ik het echt even niet meer. Gelukkig leert XONAR mij kleine, eenvoudige dingen die ik makkelijk kan toepassen."

Pleegzorg in Nederland en Zuid-Limburg in 2016

Soms kunnen kinderen (tijdelijk) niet bij hun ouders wonen, omdat het opgroeien of opvoeden daar niet goed gaat. Als ouders vrijwillig hulp vragen of de kinderrechter besluit dat een uithuisplaatsing noodzakelijk is, dan worden kinderen bij voorkeur opgevangen bij pleegouders, aangezien deze vorm van opvang in gezinsverband het dichtst bij de natuurlijke situatie staat. Pleegzorg is een vorm van jeugdhulp die onder de Jeugdwet en daarmee onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten valt. Pleegouders worden in eerste instantie binnen de familie of in het sociale netwerk gezocht. Als dat niet lukt, dan wordt het kind geplaatst in een bestandspleegezin. Dit zijn pleegouders die een onbekend kind in hun gezin opnemen. Pleegzorg kent verschillende vormen, voor korte en langere tijd, bij crisisopvang en in deeltijd. Bij de hulp aan jeugdigen en hun ouders wordt altijd zoveel mogelijk maatwerk geboden. Er zijn in Nederland 28 (regionale) jeugdhulporganisaties die pleegzorg aanbieden. XONAR is het aanspreekpunt voor Zuid-Limburg.

Pleegkinderen

21.685

Landelijk

621

XONAR

Pleeggezinnen

16.647

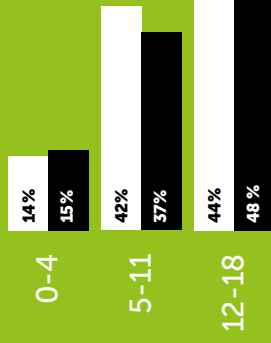
Landelijk

523

XONAR

Leeftijd kinderen

Landelijk / XONAR

Verhouding

Landelijk / XONAR

51%

49%

Volgtijd-pleegzorg

79%

Combi-deeltijd-pleegzorg

9%

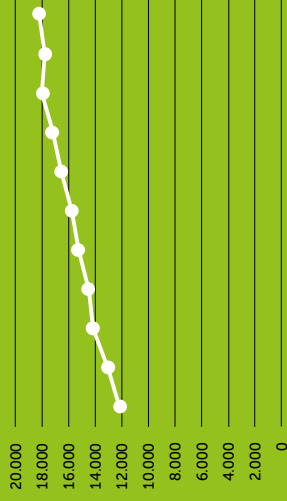
Deeltijd-pleegzorg

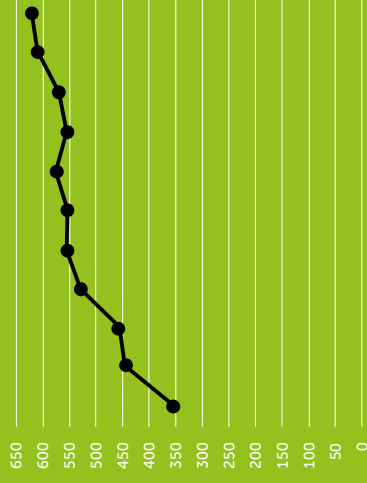
12%

Stijgend aantal pleegkinderen

2000 - 2016 Landelijk

2006-2016 XONAR

**Onderdak
bij bekenden**

(grootouders, tantes, ooms,
onderwijzers of buren)

48%

Landelijk

64%

XONAR

Pleegouders hard nodig!

Ook in Limburg is er een tekort aan pleegouders. De landelijke cijfers laten zien dat de vraag blijft stijgen. Wellicht iets voor u? Of kent u iemand die denkt over pleegouderschap?

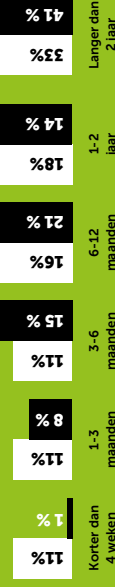
Kom naar de informatie-avonden van XONAR op 21 september en 22 november 2017, 19.30-21.30 uur, Heerlerbaan 142, 6418 CJ Heerlen

Meer informatie via pleegzorg@xonar.nl
Zie ook www.xonar.nl
of kijk op www.superge-wonemensegezocht.nl

Verblijfsduur

van alle pleegkinderen in Nederland

Landelijk / XONAR

Opvang van jongeren in nood

Bij onverwachte (crisis)situaties kan het nodig zijn dat een kind direct uit huis wordt geplaatst. Het kind kan dan tijdelijk worden opgevangen in een crisisleeggezin. Kim en Joyce zijn crisisleegouders bij XONAR. Al 5 jaar vangen zij kinderen op en inmiddels beschikken ze over veel ervaring. Behalve hun eigen dochter wonen er momenteel 3 pleegkinderen in het gezin waarvan 2 crisisleegkinderen. Daarnaast vangen zij nog 2 deeltijpleegkinderen op. Zij vertellen wat het inhoudt om crisisleegouder te zijn.

Je kan ieder moment een telefoontje krijgen

Kim: "Bij crisisleegkinderen gaat de plaatsing meestal snel. We kunnen ieder moment door XONAR worden gebeld met de vraag of we een kind willen opnemen. De situaties zijn schrijnend. Nog altijd moet ik na zo'n telefoontje eerst een paar tranen wegpinken. Maar dan is het handelen geblazen. Bed klaarmaken zodat het kind zo snel mogelijk kan komen."

Kinderen hebben behoefte aan duidelijkheid

Soms blijven de kinderen een paar dagen in het gezin, soms enkele maanden. Dat is afhankelijk van het perspectief en de vervolgplek van het kind. Maar uiteindelijk gaat het kind weer weg, terug naar huis of naar een andere plek. Joyce: "Dat is lastig en tegelijkertijd is het iets wat erbij hoort als je crisisleegouder bent. Je weet dat het moment van afscheid nemen komt."

We zijn daarover altijd heel duidelijk tegen de kinderen. Ze mogen zo lang bij ons blijven als nodig is maar we zeggen er ook bij dat het niet voor altijd is."

Respect naar de ouders is belangrijk

Door hun jarenlange ervaring als crisisleegouders hebben Kim en Joyce een eigen aanpak ontwikkeld. De eerste dag laten zij het kind bewust met rust. Hun eigen dochter is dan de buffer tussen hen en het kind. Zij legt het contact en dat gaat tussen kinderen onderling bijna vanzelfsprekend. De eerste week maken ze bewust een aantal keren het levelingseten van het kind en proberen ze dezelfde verzorgingsspullen te kopen als thuis.

Vandaaruit creëren ze veiligheid en vertrouwen. Kim: "Respect voor de eigen ouders en dat ook uitstralen naar het kind, is essentieel. Wij zullen nooit de haren van een kind laten knippen zonder dat met de ouders te overleggen. Kinderen noemen ons ook niet 'mama'. Ze hebben een mama. Wij zijn Kim en Joyce."

"Ik kan me nog steeds verbazen over het leed."

Je moet het écht willen

Het opvangen van een crisisleegkind vraagt een bepaalde mentaliteit van de pleegouders: een flexibele houding en een hoge mate van stressbestendigheid. Niet iedereen kan en wil dat. Joyce: "Je moet het écht willen, met z'n tweeën. Het is niet altijd een dankbare taak. Ouders zijn soms boos dat het kind uit huis is geplaatst en willen hun woede hierover nog wel eens projecteren op ons. >

Kim, Joyce en hun dochter

Hulp bij autisme

Een autisme spectrum stoornis (ASS) zie je niet aan de buitenkant. Toch speelt zo'n stoornis een grote rol in iemands leven. Vaak hebben jeugdigen met ASS in verschillende fasen begeleiding nodig bij het vorm geven van hun leven. XONAR biedt hulp aan jeugdigen van 0 tot 23 jaar met (een vermoeden van) autisme en hun gezin. Nina Boulboute en Nadine Eussen zijn gedragswetenschapper bij XONAR. Zij leggen uit wat het betekent om autisme te hebben en wat de begeleiding van XONAR inhoudt.

De 6 principes van de Autisme Centraal Methodiek

1. Autistisch denken begrijpen
2. Basistrust bieden
3. Concrete communicatie gebruiken
4. Op een Dubbelspoor werken: zowel kind als omgeving
5. Eigenheid respecteren
6. Functionaliiteit garanderen

Autisme

Nadine: "Autisme heeft niets te maken met opvoeding. Met autisme word je geboren. Je kunt dan ook niet van autisme 'genezen'. Maar met een goede begeleiding, liefde zo vroeg mogelijk, kan je wel veel voorkomen. Autisme heeft ook niets te maken met intelligentie. Het komt voor bij zowel jeugdigen met een hoge, gemiddelde als lage intelligentie. Het is nog steeds niet bekend wat autisme veroorzaakt. Meestal gaat het om een erfelijke aanleg."

Autisme is een stoornis in de informatieverwerking in de hersenen. Jeugdigen met autisme verwerken prikkels op een andere manier en ervaren dingen vaak net iets anders. Hierdoor kunnen er beperkingen ontstaan op het gebied van communicatie, sociale interactie met anderen en in interesses en gedrag. De diagnose autisme komt relatief vaker voor bij jongens dan bij meisjes. Bij meisjes wordt het vaak pas op latere leeftijd gediagnosticeerd. Nina: "Ieder kind en iedere jongere met autisme is anders. Effectieve begeleiding van jeugdigen met autisme en hun gezin vraagt dan ook telkens om een benadering en aanpak op maat."

Autisme Centraal vertrekt vanuit de kwaliteiten en sterktes van mensen met autisme en gaat uit van 6 basisprincipes (zie kader). Nina: "De 6 principes van de Autisme Centraal Methodiek vormen het fundament van ons handelen. Bij elk kind en elk gezin kijken we hoe we deze basisprincipes kunnen aanbieden. Soms is het kind vooral zelf leerbaar, een andere keer moet met name de omgeving zich leren aanpassen. Afhankelijk van de mogelijkheden en problematiek van het kind en zijn context zoeken we naar een passende aanpak. Daarvoor beschikken we over een grote diversiteit aan ondersteuningsmethoden."

Een gedeelde visie en mindset

XONAR werkt ook binnen de autismehulpverlening systeemgericht. Nadine: "We gaan ervan uit dat het gedrag van een mens voor een groot gedeelte bepaald wordt door zijn omgeving, zijn context en de relaties om hem heen. Gedrag staat dus nooit op zichzelf, maar krijgt betekenis door de context. Wij kijken daarom op twee sporen wat er nodig is: welke vaardigheden kan het kind leren en hoe kunnen we de omgeving zo optimaal mogelijk voor het kind aanpassen om zelfstandigheid te bevorderen?" De hulpverleners van XONAR handelen vanuit een gedeelde visie en mindset die gebaseerd is op de Autisme Centraal Methodiek.

Autisme Centraal vertrekt vanuit de kwaliteiten en sterktes van mensen met autisme en gaat uit van 6 basisprincipes (zie kader). Nina: "De 6 principes van de Autisme Centraal Methodiek vormen het fundament van ons handelen. Bij elk kind en elk gezin kijken we hoe we deze basisprincipes kunnen aanbieden. Soms is het kind vooral zelf leerbaar, een andere keer moet met name de omgeving zich leren aanpassen. Afhankelijk van de mogelijkheden en problematiek van het kind en zijn context zoeken we naar een passende aanpak. Daarvoor beschikken we over een grote diversiteit aan ondersteuningsmethoden."

Perspectief voor kinderen en ouders

Vroeg interveniëren is van belang. Volgens onderzoek zorgt dat voor een beter effect op de lange termijn. Nadine: "Sinds afgelopen zomer is XONAR met de IMPACT-groep gestart, een innovatief programma dat onderdeel uitmaakt van het zorgaanbod voor jonge kinderen met autisme. Het IMPACT-programma is er voor ouders met kinderen van 0-6 jaar die zich zorgen maken over de sociaal emotionele ontwikkeling van hun kind. Ouders leren dezelfde technieken als de specialisten en zijn daarmee zelfs doeltreffender dan een professional. Ouders kennen hun eigen kind immers het beste en brengen de meeste tijd met hun kind door."

De begeleiding van XONAR is erop gebaseerd dat ouders en hun kind zo goed mogelijk op eigen kracht verder kunnen. Inzicht hebben in en begrijp hebben voor autisme, zodat ouders de opvoeding zelf ter hand kunnen nemen en het kind zich op een veilige en gezonde manier kan ontwikkelen en ontplooiën. Zo krijgen kinderen en ouders meer perspectief in het gewone leven. ✘

pleegezinnen arriveren. Voor die gevallen heeft XONAR een pleezorgdepot, dat voorziet in kleding, schoenen, speelgoed, kinderwagens en andere materialen. Kim: "De vrijwillige medewerkers van het pleezorgdepot zijn fantastisch. Ze staan 24 uur per dag klaar. En dat geldt ook voor onze vaste begeleidster Ibitsama." ✘

Voor meer informatie kunt u bellen met mevrouw Rood, gedragswetenschapper acute zorg XONAR: 043 - 604 55 55.

We voelen ons gesteund door XONAR

We voelen ons gesteund door XONAR. Pleegouder word je niet zomaar. XONAR biedt een uitgebreid voorbereidingstraject, dat begint met een screening. Crisisspeelouders krijgen vervolgens nog een aparte training, omdat deze vorm van pleegouderschap net weer iets anders van mensen verlangt. Tot slot wijst XONAR aan elk pleegezinnen een vaste begeleider toe waarop zij kunnen terugvallen. Een uithuisplaatsing van kinderen kan zo snel gaan dat zij zonder spullen in het crisis-

"Het is iedere keer weer geweldig om een crisisspeelkind te zien opbloeien in ons gezin."

Toen Wieneke negen jaar oud was overleed haar moeder. In de jaren daarna werd de relatie met haar vader steeds moeilijker. "We hadden vaak ruzie. Hij was depressief, ik was aan het puberen."

Gesprekken met Bureau Jeugdzorg voerde ik stiekem op school, omdat mijn vader daar niet achter stond. Toen ik twaalf was heeft hij mij op een avond uit huis gezet. Ik werd in een crisisopvang geplaatst. Na vier maanden kreeg ik een plek bij de Boemerang."

Van vrijheid naar regels

In het begin ging het met vallen en opstaan vertelt Wieneke: "De eerste paar maanden lag ik behoorlijk dwars. Mijn vader was heel makkelijk, ik werd vrij opgevoed. Eigenlijk te vrij. Bij XONAR waren er veel regels, daar kon ik aanvankelijk niet mee omgaan. Uiteindelijk leerde ik zo wel hoe het er aan toe gaat in het 'normale' leven. Opeens waren er weer mensen die moeite voor mij deden en naar mij luisterden. Dat had ik gemist. Ze wisten mij uit mijn schulp te krijgen."

"Mijn vader had schulden en werkte niet meer."

Leren hoe een 'normaal' leven kan zijn.

Op haar 12e werd Wieneke door haar vader buiten de deur gezet. Ze verbleef enkele jaren in XONAR's behandelgroep Boemerang en werd begeleid naar een zelfstandig bestaan. Gedreven door haar wil om anders in het leven te staan, wist ze haar eigen toekomst vorm te geven. Inmiddels werkt Wieneke zelf op een woongroep en heeft ze een echt thuis gevonden.

Op zoek naar thuisgevoel

Wieneke volgde een zelfstandigheids-training. Ze 'oefende' in een appartement naast de behandelgroep. Toen ze bijna 16 was stond ze voor een belangrijke keuze. Zelfstandig wonen of weer terug naar huis. Ze verlangde nog steeds naar dat echte thuisgevoel en koos voor de tweede optie. Na een half jaar bleek dat dit niet werkte. Samen met XONAR zette ze de volgende stap: op kamers, waarbij ze ambulante begeleiding kreeg. "Dat was fijn", vertelt Wieneke. "Ik was al vrij zelfstandig, maar je weet niet wat er allemaal op je afkomt. Zoals al het papierwerk bijvoorbeeld."

Dromen waargemaakt

Inmiddels woont Wieneke samen met haar vriend in een koopwoning. Dat was haar grote droom. Vastigheid. Een thuis. Haar drijfveer is altijd geweest om niet zo te worden als haar vader: "Mijn vader had schulden en werkte niet meer. Ik heb alles op alles gezet om een ander soort leven op te bouwen." En dat is gelukt. Ze volgde de opleiding voor medewerker maatschappelijke zorg. Toen Wieneke vier jaar

geleden haar diploma ondertekende, had ze al een contract op zak. Ze werkt in een woongroep voor gehandicapten, want dat gevoel van samen vindt ze nog steeds heel fijn.

Pech én geluk

Wieneke denkt dat ze anders in het leven staat door wat ze allemaal heeft meegemaakt: "Ik ga nooit bij de pakken neerzitten. Geen tegenslag krijgt mij klein. Ik geniet van de kleine dingen. Ik heb meer waardering voor wat ik doe en wat ik krijg. Naast heel veel pech heb ik ook veel geluk gehad in mijn leven, zeker als ik zie wat ik allemaal heb bereikt." x

"Hij was depressief, ik was aan het puberen."

In februari 2015 verlieten Mila Poterson en haar vier kinderen noodgedwongen hun huis in Amersfoort. Na een hoop omzwervingen kwam ze terecht in de

Vrouwenopvang van XONAR. In februari 2016 verhuisde het gezin naar een nieuwe woning in Heerlen. Daar went Mila samen met Cheyenne (16), Quincy (11), Nigely (9) en LJ (4) nog steeds aan haar nieuwe leven in Zuid-Limburg.

Van 'code rood', naar een nieuw begin

LJ, Quincy en Nigely met hun buurmeisje

Er was sprake van 'code rood'. De politie ontdekte dat Mila's veiligheid en die van haar kinderen in gevaar was. Vanwege doodsb bedreigingen uit het criminele milieu moest ze haar woonplaats verlaten. Ze kreeg twee uur de tijd om wat spullen te pakken. Het was het begin van een lange periode vol onzekerheid.

Geen echt 'thuis'

Het gezin verhuisde maar liefst zes keer in één jaar. In eerste instantie logeerden ze bij familie in Rotterdam en vrienden in Zoetermeer. Later kwam Mila via Bureau Jeugdzorg terecht in een vrouwenopvang in Amsterdam, met haar jongste drie kinderen. Haar oudste dochter bleef in Amersfoort om haar schooljaar af te maken.

Waar ligt Heerlen?

Na een paar weken in Amsterdam hoorde Mila dat er een plek vrijkwam bij Blijf van mijn Lijf Parkstad. "Van Heerlen had ik nog nooit gehoord", vertelt ze. "Samen met mijn kinderen zocht ik het op. We bleken helemaal naar het zuiden te verhuizen. Maar ik vond het prima. Het is een stuk verder weg van Amersfoort en ik was toe aan een nieuwe start."

Zomaar op straat

Tijdens haar verblijf in Heerlen werd een traject ingezet voor een nieuwe woning. Nog voordat die woning er was, besloot de opvang haar echter met verplicht verlof te sturen. "Toen stond ik dus op straat met mijn kinderen", zegt Mila. "Ik was radeloos. Gelukkig bracht Bureau Jeugdzorg mij in contact met XONAR. Ik mocht meteen langskomen."

"Toen stond ik dus op straat met mijn kinderen."

Hulp op vele fronten

Omdat er in Mila's geval geen sprake is van huiselijk geweld, was het nog even de vraag of XONAR wel de juiste hulpverlener was. Uiteindelijk kregen zij en haar kinderen toch een plek in de Vrouwenopvang. Daarnaast bood XONAR ondersteuning bij juridische trajecten en gesprekken met instanties. Door het housing-traject in Heerlen over te nemen hoefde Mila minder lang te wachten op een nieuwe woning.

Persoon in plaats van dossier

Het was voor het eerst dat Mila zich echt gesteund voelde door een instantie. "XONAR keek verder dan mijn dossier. Ze behandelden mij echt als mens. Ze geloofden mijn verhaal. Trokken zaken

ook echt na, zodat ze ook zagen dat niet alles wat in mijn dossier staat klopt.

Daarnaast mocht mijn oudste dochter in de Vrouwenopvang van XONAR elk weekend op bezoek komen. Dat was superfijn, want bij Blijf van mijn Lijf in Heerlen was dat niet toegestaan. Je kind niet kunnen zien is het moeilijkste wat er is."

Vertrouwen in de toekomst

Inmiddels woont het gezin in Heerlen, waar het weer de ruimte krijgt om iets op te bouwen. XONAR bleef het eerste jaar nog betrokken, maar nu staat Mila op eigen benen. "Ingeburgerd ben ik nog niet" vertelt ze. "Het is toch anders zonder je eigen familie en vrienden in de buurt. Je moet weer helemaal opnieuw beginnen. Maar zo lang mijn kinderen bij mij zijn zie ik de toekomst vol vertrouwen tegemoet. En dat heb ik aan XONAR te danken." ✖

Humor als ijsbreker

Bert Graaf

Ambulant medewerker
Zelfstandigheidstraining XONAR

Toen ik in 1987 startte in de jeugdzorg dacht ik dat ik het een jaar of vijf zou blijven doen. 30 jaar later geeft het mij echter nog steeds energie. Dus ben ik er nooit mee gestopt. Ik vind het fijn dat ik iets kan betekenen voor de jongeren die in hun leven beschadigingen hebben opgelopen. Dankzij de Vertrek- en Zelfstandigheidstraining van XONAR leren ze op eigen benen te staan.

Humor is heel belangrijk in dit werk. Het is een ijsbreker. De jongeren die ik begeleid hebben weinig vertrouwen in zichzelf of in anderen. Voordat je aan de slag kunt, moet je eerst een vertrouwensrelatie opbouwen. Dat kost tijd. Die investering betaalt zichzelf echter gaandeweg het traject terug. Een sleutelwoord in onze dagelijkse praktijk is "motiverende gespreksvoering". Als ze uiteindelijk al hun doelen hebben bereikt, zie ik dat zo'n jongen of meisje daar gelukkig van wordt. Dat is voor mij de kers op de taart. Daar word ik dan weer blij van.

Bijna net zo bijzonder als de begeleiding van cliënten vind ik het werken met stagiairs. Veel mensen denken bij een stagiair vooral aan 'veel werk'. Ik zie stagebegeleiding juist als winst. Zij leren van mij, maar andersom geldt dat ook. Deze studenten beschikken vaak over nieuwe methodieken of inzichten die ik in mijn dagelijkse werk kan toepassen. En ik kan met ze sparren. Kortom, een fantastische kruisbestuiving. **x**